

۱۲۱۲۰۹۸

کتابخانه

نهادهای اجتماعی، ساختار اقتصادی امپراتوری هخامنشی

تألیف: ه. حمد ع. داندامایف

ترجمه: حسن شاگان

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

Dandamaev, M. A

سرشناسه: داندامايف، محمد، ۱۹۲۸ م

نهادهای اجتماعی و ساختار اقتصادی: عنوان و نام پدیدآور:

تألیف: محمد ع. داندامايف

امپراتوری هخامنشی

ترجمه: حسن شایگان

تهران، نشر تاریخ ایران، ۱۳۹۷: مشخصات نشر:

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

مشخصات ظاهری: ۴۸۱ ص، رقعی

یادداشت: کتابنامه، نمایه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۰۸۲-۲۷-۶

یادداشت: کتاب حاضر ترجمه بخش اجتماعی و اقتصادی Politicheskaya Istoriia

Akhemenidskoi derzhavy است.

A Political History of the Achaemenid کتاب حاضر از روی متن انگلیسی با عنوان

Empire به فارسی ترجمه شده است.

ایران، تاریخ هخامنشیان ۵۲۹-۵۸۸ ق.م: موضوع:

Iran, History, Achaemenians, 588-529 B.C: موضوع:

ایران، اوضاع اجتماعی ۵۲۹-۵۸۸ ق.م: موضوع:

Iran, Social Conditions, 588-529 B.C: موضوع:

ایران، اوضاع اقتصادی ۵۲۹-۵۸۸ ق.م: موضوع:

Iran, Economic conditions, 588-529 B.C: موضوع:

Iran, History, to 633: موضوع: ایران، تاریخ، پیش از اسلام

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۲۰۵ ۲/۱۹ DSR: شناسه افزوده: شایگان، حسن، ۱۳۲۱

ماره کتابشناسی ملی: ۵۲۵۵۵۴۴: رده بندی دیوید: ۶۰۵/۰۱

نشر تاریخ ایران (شرکت سهامی خاص)

تهران، خیابان فلسطین، ساختمان ۱۱۰، طبقه سوم، شماره ۱۰۴، تان ۳۰۳۰۶۴۶۳

نهادهای اجتماعی و ساختار اقتصادی امپراتوری هخامنشی

تألیف محمد ع. داندامايف

ترجمه حسن شایگان

اجرا: نشر تاریخ ایران

طرح جلد: فریبا علایی

چاپ و صحافی: کتاب شمس

چاپ اول: ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۸۷-۲۷-۶

ISBN: 978-600-8687-27-6

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و در اختیار نشر تاریخ ایران است.

فهرست عنوان

۹	پیشگفتار: ترجمه انگلیسی
۱۳	دیاچه مؤلف
۱۷	مقدمه مترجم فارسی
۷۷	فصل اول: یک رویداد عمده تاریخی
۸۵	فصل دوم: دیوانمداری دولتی
۱۱۷	فصل سوم: سیستم‌های قانونی
۱۳۹	فصل چهارم: روابط زراعی
۱۷۵	فصل پنجم: برده‌داری و ساختار جامعه
۲۱۵	فصل ششم: مالیات‌های دولتی و قیود بیکاری
۲۴۵	فصل هفتم: سیستم‌های پولی
۲۶۳	فصل هشتم: خزانه‌داری‌ها
۲۶۹	فصل نهم: تجارت
۲۸۷	فصل دهم: قیمت‌ها
۲۹۳	فصل یازدهم: ارتش
۳۱۹	پیوست اول: برده‌داری در بابل
۳۷۳	پیوست دوم: جنگ اسکندر
۴۰۳	پیوست سوم: حفاری پُرخفَره
۴۲۳	منابع خارجی در چاپ انگلیسی
۴۶۷	فهرست اعلام

پیشگفتار مترجم انگلیسی فیلیپ کُل^۱

دکتر معتمد داندامایف از من خواست پیشگفتار چاپ edition انگلیسی این کتاب (بنویسم). این کار هم مایه افتخار است و هم یک تکلیف جدی. چرا که تاریخ نشر این اثران بیچیده و اندوهناک است. ترجمه اصلی را آقای دی‌نا جی دادسون (D. J. Davidson) عهده‌دار بود که متن پیش‌نویس کامل کتاب را به استثنای بخش‌هایی با وین ریر تکمیل کرده بود: «فرهنگ مادها» (صفحات ۶۲-۸۹)، «مرور منابع مکتوب» (صفحات ۳۶۸-۳۹۸)، و «مهم‌ترین مآخذ ثانوی» (صفحات ۳۹۹-۴۰۱). دکتر داندامایف پس از آنکه دریافت من نیز در حال برنامه‌ریزی ترجمه‌ای از این اثر هستم مرا از کار آقای دادسون مطلع ساخت. من در دسامبر ۱۹۸۳ م با آقای دادسون تماس گرفتم، و ما موافقت کردیم که وی ترجمه اولیه را تکمیل نماید و سپس من به ویرایش و آرایش متن او برای انتشار اهتمام ورزم. دروغ مندا نه، آقای دادسون ناگهنگام در ژوئن ۱۹۸۴ م بدون اكمال ترجمه‌اش درگذشت. سه بخش نیمه‌انجامه، بنابراین، بدو توسط دستیار وی آقای پُل گلگر، Paul Gallagher ترجمه شد.

ترجمه آقای دادسون اگرچه یک پیش‌نویس بود، به شیوه‌ای بسیار آمین، با دقت و صحت همراه بود و سهمی که به این چاپ نهایی انگلیسی داده‌ام بیرون از اندازه است. اگر به خاطر مساعی او نبود، ممکن بود این نشر هرگز اصلاً به منصه ظهور نپیوندد.

اندوهگنانه، تازدی دیگری به وقوع پیوست. دکتر داندامایف به من چنین نوشت: «در عین حال که نشر انگلیسی این اثر افتخار شخصی بزرگی است و من از انتشارات دانشگاه کمبریج برای به عهده گرفتن وظیفه دشوار آماده‌سازی نشر

آن سپاسگزارم، اما شوربختانه، این کتاب همچون یک یتیم منتشر می‌شود. [زیرا] در پایان آگوست ۱۹۸۴ م من با ولادیمیر ج. لوکونین برنامه‌هایی برای چاپ انگلیسی، کاری که با اشتراک و همکاری تحقق یافته بود را در میان گذاشتم. وی با شیفتگی و شوق از شنیدن خبر این ترجمه نقشه داشت که چند بخش را بازنویسی کند. لیکن، مرگ نابهنگام و زودرس او در دهم سپتامبر ۱۹۸۴ م به وی رخصت نداد که حتی این کار را بیاغازد.

چاپ اصلی روسی این کتاب که در ۱۹۸۰ م بیرون آمد، اساساً مأخذ و مصادری را که تا ۱۹۷۶ م انتشار یافته و یا تا پایان همان سال در دسترس بوده و در استفاده قرار داده است. مقدار زیادی از متون مختلف میخی، بسیاری کتب، و چندین هم‌چین، مقاله و گزارش باستان‌شناختی در طی دهه گذشته [۱۹۸۰ م] مرا و اثرکرد. کتاب را بازنویسی کنم و شمار قابل توجهی اضافات را معرفی نمایم. تا این چاپ جاری [انگلیسی] نمایشگر جدی نظری است که محاسبه و ذکر کامل همه متون نشده، مأخذ باستان‌شناختی، و مصادر ثانوی که من طی سال ۱۹۸۵ م در خلال تصحیح متن انگلیسی آغاز ۱۹۸۶ م دریافت کرده بودم را در خود دارد. آی. ری. م. وودسکایا همکاری هنگفتی در تجدید نظر بخش‌های مربوط به باستان‌شناسی ایران و فرهنگ مادها که بدو توسط لوکونین نگاشته شده بود، از وی داشت؛ وی همه این مواد و مصالح را واریس کرد، هر اشتباهی را بر طرف نمود، و هر تغییر لازمی که نیاز بود تا درک فعلی ما را از باستان‌شناسی ایران در خلال قرن ده و دهم و تا هفتم ق.م. ملحوظ دارد را مندرج و اضافه نمود. در موارد خاصی مدودسکایا از مواردی که کارهای ناتمام لوکونین را شامل می‌شد بهره‌برداری کرد، و آنها را در بخش‌های مختلف کتاب ادغام نمود. لوکونین قصد داشت تصاویر تازه‌ای برای چاپ انگلیسی برگزیند، و پس از مرگ وی مدودسکایا بعضاً این وظیفه را با پیشنهاد چندین تصویر جدید کامل ساخت. دانشوران برجسته غربی بسیاری ما را ميسوفا در تالار این پژوهش یاری دادند. به ویژه حمایت خستگی‌ناپذیر و نقادانه‌ای بی‌کرمین Bickerman و رمان گیرشمن Girshman که هر دوی آنها لوکونین و مرا در چندین موقعیت ملاقات کرده بودند، و ما با آنها بیش از دو دهه تا هنگام مرگشان مکاتبه داشتیم، واجد اهمیت است.»

همچنین مناسب است در اینجا ذکر شود که علائم آواشناختی diacritical فقط برای ترجمه ترم‌ها و اصطلاحات ظاهر می‌گردند و املاء یا هجی ساده شده

که در مآخذ و متون تاریخی مکتوب به زبان انگلیسی مرسوم است در موارد باقیمانده (در املاهای اسامی شخصی و غیره) به کار می‌روند. اضافات ضروری برای ایضاح ترجمه‌های متون باستان در بین‌الهللین قرار دارند، در صورتی که بازسازی‌های الواح و متون معیوب و آسیب دیده در میان گروه‌ها آمده‌اند. کالج ولزلی Wellesley و جوهی مربوط به سهم ترجمه آقای دادسون را در سیستم کالج ولزلی همان کالج تأدیه کرد. این نهاد هزینه‌های پستی معتابه در آن نوس‌های نخستین و ثانوی میان دو شهر ولزلی و لتینگراد را هم تقبل کرد. مدیر غم‌اندووهی که بر چاپ انگلیسی این اثر سایه افکنده، من بر این باورم که فرآورده نهایی، تلاشی برای همه کسانی که درگیر بوده‌اند را کاملاً تصدیق و توجیه می‌کند. این اثر، تنها یک مآخذ پایه و اولیه برای درک ایران هخامنشی محسوب خواهد شد بلکه برای هر ارزیابی تطبیقی از امپراتوری‌های آغازین نیز چنین خواهد بود. امپراتوری‌ها که توسط کوروش دوم [نام جدش هم کوروش بود] پایه‌ریزی شد هم اوج غایت یک رشته طولانی از امپراتوری‌های خاور نزدیک [میانه] را نشانه می‌زند که دست‌کم تا قرون مت‌امپراتوری اکدی که توسط سارگون اول بنیان نهاده شد به برمی‌گردد. از حیث کیفی وسیع‌تر و از نظر تنوع قومی نامتجانس‌تر از هر کشور و دولتی که قبلاً ظهور کرده بود به شمار می‌رفت. چگونه پارس‌ها برای بیش از دو قرن سیادت کردند، چگونه بر کشوری فرمانروایی کردند و آن را سامان دادند که از نیل تا ساحل غربی هند کشیده می‌شد، پرسش‌هایی است که صریحاً در این پژوهش مورد خطاب قرار گرفته‌اند. همچنین سؤالاتی هستند که مقایسه‌هایی با دیگر امپراتوری‌های تاریخی صنعتی را طلب می‌کنند.

من نیز امیدوارم که مورخین، مردم‌شناسان، و باستان‌شناسانی که به شکل‌بندی چنین امپراتوری‌های پیچیده آغازین همچون [دودمان]‌ها در چین و آرتک‌های آمریکای میانه یا اینکاهای منطقه آند علاقمند هستند، این تحلیل ساختاری از نهادهای اجتماعی ایرانیان باستان را منبعی غنی برای ترسیم تطابق‌ها و تقابل‌ها با آن نظام‌ها بیابند. هخامنشیان به تداوم و ابقای کنترل سیاسی از طریق وسایلی که به آنها متکی بودند توفیق یافتند. این اسباب سلطه بعضاً دستکاری شده زیرکانه سیستم‌های موجود کتابت و مکانیسم‌ها یا سازوکارهای پولی و قیمت‌گذاری را شامل می‌شد که از قبل در [ممالک مفهوره] وجود داشت. پاره‌ای امپراتوری‌های پیشین فاقد نهادهای پیشرفته مشابه بودند

لیکن در برقراری سلطه بر قلمروهای وسیع و خلق‌های مختلف توفیق یافتند. [اما] چنان توفیقی با چه هزینه‌ای به دست آمد، و چگونه در تفاوت‌های میان ترکیبات ارتش‌های آنها با هخامنشیان یا در سیاست‌های تساهل قومی-بومی و تسامح دینی یا سرکوبی قومی و دینی که آنها پیش می‌گرفتند در قیاس با همان سیاست‌ها و رویه‌ها که از سوی هخامنشیان اعمال می‌شد، باید بازتاب پیدا کند؟

این کتاب، بی‌چون و چرا، نشانگر ادای سهمی ماندگار به فهم تاریخ ایران باستان و دولت هخامنشی است. با اطمینان و امنیت خاطر می‌توان فرض و [ادعا] کرد که این اثر شایسته‌ترین جایگاه را در کنار تاریخ امپراتوری پارس تألیف المستند Olmsted و دیگر بر نهاده‌ها Syntheses و فرآورده‌های عمده ایران باستان‌شناسی و دانش‌پروری Schoranship معاصر اشغال خواهد کرد. ایضاً می‌امیدوارم که متعصبین در دیگر زمینه‌ها و عرصه‌ها این اثر را به عنوان یک کتاب مرجع اولیه و مفیدی برای مطابقه و مقایسه سودمند ببینند. اثری که بهترین تصویرگر دانش پرور و کنونی شوروی درباره خاور نزدیک باستان به شمار است. فرهنگ و نهادهای اجتماعی ایران باستان سزاوار مخاطبان گسترده در غرب است. من از اینکه سردارک ان ما کرده‌ام نیکبخت حس می‌کنم.